

فقه انتظامی

نگارنده سجاد امیدی

سرشناسه	: امیدى، سجاد، ۱۳۴۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: فقه انتظامى/نگارنده سجاد اميدى.
مشخصات نشر	: قم: چاپكو، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهرى	: ۳۲۲ص.
شابك	: ۶۰۰۰۰۰ ريال 9-708020-622-978:
وضعيت فهرست نويسى	: فيبا
يادداشت	: كتابنامه.
موضوع	: نيروى انتظامى جمهورى اسلامى ايران -- قوانين و رويه‌ها
موضوع	: نيروى انتظامى جمهورى اسلامى ايران -- كارمندان -- اخلاق حرفه‌اى
موضوع	: Iran. police-- Officials and employees -- Professional ethics
موضوع	: امنيت داخلى -- قوانين و مقررات -- ايران
موضوع	: Internal security-- Law and legislation-- Iran
موضوع	: تضمين و وثيقه (فقه)
موضوع	: Security (Islamic law)
موضوع	: پليس -- ايران -- اخلاق حرفه‌اى
موضوع	: Police -- Professional ethics -- Iran
رده بندى كنگره	: BP۱۹۸/۶
رده بندى ديويى	: ۲۹۷/۳۷۹
شماره كتابشناسى ملي	: ۷۲۶۴۰۶۶

انتشارات چاپكو
شماره مجوز ۱۳۴۵۱

فقه انتظامى

نويسنده سجاد اميدى
ناشر: چاپكو
نوبت و سال چاپ: ۱۳۹۹ - اول
چاپ: نينوا
تيراژ: ۲۰۰ جلد
قطع و تعداد صفحات: ۳۲۲ / وزيرى
قيمت: ۶۰۰۰۰۰ ريال

ISBN: 978-622-7080-20-9

شابك: ۹-۲۰-۷۰۸۰-۶۲۲-۹۷۸

فهرست عناوین

۱	فصل اول.....
۱	کلیات.....
۲	مقدمه.....
۴	۱- بیان مسئله، سوالات و فرضیات.....
۷	۲- سابقه و ضرورت تحقیق.....
۸	۳- اهداف تحقیق.....
۸	الف : اهداف کلی:
۹	ب: اهداف اختصاصی.....
۹	۴- روش تحقیق و ابزار گرد آوری.....
۱۰	۵- نوآوری.....
۱۱	فصل دوم.....
۱۱	سابقه موضوع تحقیق.....
۱۲	۱-واژه شناسی.....
۱۲	۱-۱- فقه.....
۱۹	۱-۷-۱- حکم تکلیفی.....
۲۰	۱-۷-۲- حکم وضعی.....
۲۰	۱-۷-۳- حکم واقعی اولی.....
۲۱	۱-۷-۴- حکم واقعی ثانوی (اضطراری).....
۲۱	۱-۷-۵- حکم حکومتی و ولایی.....
۲۶	۲- پیشینه فقه.....
۲۹	۳- پیشینه فقه انتظامی.....
۲۹	۴- پیشینه تاریخی پلیس: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران.....
۲۹	تاریخچه نیروی انتظامی.....
۳۲	فصل سوم.....
۳۲	موضوع شناسی انتظامات در نظام اسلامی.....
۳۴	گفتار اول: جایگاه انتظامی.....
۳۴	۱- آیات قرآن کریم.....

۳۴	دسته اول مرز داری:
۳۵	دسته دوم مقدمات جهاد و آمادگی رزمی:
۳۵	دسته سوم حذر و هوشیاری:
۳۶	دسته چهارم امنیت:
۳۶	دسته پنجم امر به معروف و نهی از منکر:
۳۷	۲- روایات:
۳۹	۳- تاریخ اسلام:
۴۱	۱- ۳- پلیس در دوران دعوت علنی:
۴۱	۲- ۳- پلیس در عصر امام علی (ع):
۴۲	۴- پلیس در قانون اساسی:
۴۲	۵- فرامین امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری:
۴۳	نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران:
۴۵	قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران:
۵۰	فصل چهارم:
۵۰	احکام فقهی وظایف انتظامی:
۵۱	♦ مبحث اول: امر به معروف و نهی از منکر:
۵۱	مبانی فقهی امر به معروف و نهی از منکر:
۵۱	گفتار اول:
۵۲	۱- معنای امر و نهی:
۵۲	۲- مفهوم معروف و منکر:
۵۲	۳- مبانی فقهی وجوب امر به معروف و نهی از منکر:
۵۳	۱- ۳- قرآن کریم:
۵۸	گفتار دوم - روایات:
۶۴	۳- دلایل وجوب عقلی امر به معروف و نهی از منکر:
۶۴	۴- قاعده لطف:
۶۴	۵- قبح منکر و لزوم عقلی اظهار تنفر از منکر:
۶۵	۶- وجوب شکر منعم:
۶۵	گفتار سوم شرایط امر به معروف و نهی از منکر:

۷۰.....	گفتار چهارم مراتب امر به معروف و نهی از منکر.....
۷۲.....	گفتار پنجم تطبیق موضوع با وظایف نیروی انتظامی.....
۷۷.....	♦ مبحث دوم: راهور (راهنمایی و رانندگی) و پلیس راه.....
۷۸.....	گفتار اول: جایگاه راهنمایی و رانندگی در فقه.....
۷۸.....	۱- تقسیم احکام شریعت به احکام ثابت و متغیر:.....
۷۸.....	۱-۱- اقوال محققین.....
۸۰.....	۱-۲- بررسی اقوال:.....
۸۵.....	۱-۳- وظایف قانونی راهنمایی و رانندگی:.....
۸۶.....	۱-۴- تشخیص موضوع:.....
۸۶.....	گفتار دوم: مبانی فقهی قوانین راهنمایی و رانندگی و پلیس راه.....
۸۶.....	۱- دلیل اول آیات قرآن:.....
۸۹.....	۲- دلیل دوم روایات.....
۹۰.....	۳- دلیل سوم قاعده لاضرر.....
۹۱.....	۲-۳- اجماع:.....
۹۲.....	۴-۳- مفاد لاضرر و لاضرار:.....
۹۳.....	۶-۴-۳- گستره قاعده:.....
۹۳.....	تطبیق وظایف راهنمای و رانندگی و پلیس راه با قاعده:.....
۹۴.....	۴- دلیل چهارم از مبانی فقهی (راهور و پلیس راه) بنای عقلا:.....
۹۴.....	۵- دلیل پنجم از مبانی فقهی (راهور و پلیس راه) حکم عقل است:.....
۹۵.....	۶- دلیل ششم مبانی فقهی (راهور و پلیس راه) حکم حکومتی:.....
۹۵.....	۷- دلیل هفتم (ادله امر به معروف نهی از منکر):.....
۹۵.....	۸- دلیل هشتم قاعده اختلال نظام اجتماعی مسلمانان:.....
۹۶.....	۹- دلیل نهم: قرار دادهای اجتماعی.....
۹۷.....	گفتار سوم: اقوال فقهای سلف و فعلی در رد و قبول جرمه نقدی:.....
۱۰۰.....	♦ مبحث سوم: تجسس (تعقیب، تعقیب، جستجو و تحقیق).....
۱۰۰.....	دلایل حرمت تجسس:.....
۱۰۰.....	۱- آیات قرآن کریم:.....
۱۰۱.....	تحلیل مفسرین از آیه:.....

۱۰۷	 علامه طباطبائی:
۱۰۹	 ۲-۲-روایات دال بر حرمت تجسس:
۱۲۲	 ادله پنج گانه جواز تجسس
۱۲۲	 ۱-آیات قرآن کریم
۱۲۲	 ۳-قواعد کلی تقدم احکام ثانوی بر احکام اولیه
۱۲۲	 ۴-تقدم اهم بر مهم
۱۲۲	 ۵-قاعده عقلی قبح ظلم
۱۲۳	 دلائل جواز تجسس:
۱۲۳	 دلیل اول آیات قرآن کریم:
۱۲۹	 دلیل دوم، جواز تجسس روایات:
۱۵۴	 ۳-دلیل سوم: جواز تجسس، بر اساس قاعده کلی تقدم احکام ثانوی بر احکام اولیه
۱۵۴	 جواز شرعی تجسس از مردم داخل کشور خود
۱۵۷	 ۴-دلیل چهارم: ادله جواز تجسس، تقدم اهم بر مهم
۱۵۷	 ۵-دلیل پنجم: ادله جواز تجسس قاعده عقلی قبح ظلم
۱۵۸	 ۶-خلاصه قواعد کلی جواز تجسس (ضابطه کلی)
۱۶۰	 ♦ مبحث چهارم: دستگیری، بازجویی، بازرسی منزل، بازرسی بدنی
۱۶۰	 بازجویی و بازرسی در لغت:
۱۶۰	 ۱-حرمت انسان از دیدگاه قرآن:
۱۶۱	 ۲-حرمت انسان در روایات:
۱۶۲	 تحلیل:
۱۶۳	 ۳-حرمت انسان در قانون اساسی:
۱۶۴	 ۴-نظر حضرت امام خمینی (ره):
۱۶۴	 ۵-آیین دادرسی کیفری:
۱۶۴	 ۶-منابع شرعی جواز دستگیری، توقیف، بازجویی، بازرسی بدنی و بازرسی منزل
۱۶۵	 ۱-۶-آیات قرآن کریم:
۱۷۱	 ۲-۶-روایات:
۱۷۱	 ۳-۶-سیره معصومین:
۱۷۱	 ۴-۶-دستگیری و اجرای حکم در مورد افراد:

۱۷۳	۲-۵-۶- بازجویی کارکنان اداری:.....
۱۷۶	◆ مبحث پنجم: امنیت.....
۱۷۶	مبانی فقهی امنیت.....
۱۷۸	۱- مفهوم لغوی امنیت:.....
۱۷۸	۲- تعریف اصطلاحی امنیت کشور.....
۱۷۹	۴- امنیت در قانون اساسی.....
۱۸۰	۵- قانون نیروی انتظامی ماده ۴.....
۱۸۰	گفتار اول: مبانی فقهی امنیت.....
۱۸۰	۱- آیات قرآن.....
۱۸۱	۱- دسته اول: امنیت فردی.....
۱۸۴	۲- ۱- دسته دوم آیات (امنیت اجتماعی و سیاسی):.....
۱۹۰	۳- ۱- دسته سوم امنیت خارجی یا (بین‌المللی):.....
۱۹۱	گفتار سوم.....
۱۹۱	۱- دلیل دوم از مبانی فقهی، امنیت در روایات و سیره معصومین:.....
۱۹۴	گفتار چهارم.....
۱۹۴	۱- دلیل سوم ادله امر به معروف و نهی از منکر:.....
۱۹۵	۲- دلیل چهارم وجوب امنیت قاعده فقهی اختلال نظام اجتماعی مسلمانان:.....
۱۹۶	۲- ۲- مستندات قاعده حفظ نظام جامعه از اختلال.....
۱۹۶	۱- ۲- ۲- دلیل اول روایات:.....
۱۹۷	۲- ۲- ۲- دلیل دوم: قاعده اختلال نظام عقل.....
۱۹۷	۳- ۲- ۲- دلیل سوم قاعده اختلال نظام اولویت:.....
۱۹۷	۳- دلیل پنجم وجوب امنیت دلیل عقل مستقل:.....
۱۹۸	گفتار پنجم.....
۱۹۸	۱- امنیت و نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران.....
۱۹۸	۱- ۱- نقش و جایگاه نیروی انتظامی در ایجاد امنیت.....
۱۹۸	۲- ۱- همکاری مردم با نیروی انتظامی تضمین‌کننده امنیت.....
۲۰۳	◆ مبحث ششم: تشخیص هویت (حکم شرعی نگاه).....
۲۰۳	تشخیص هویت افراد و تطبیق مدارک با خود فرد، (احکام نگاه و متعلقات آن).....

۲۰۴	۱- جایگاه و اهمیت نگاه در اسلام.....
۲۰۴	ادله شرعی نگاه مجاز و نگاه غیر مجاز.....
۲۰۴	قرآن کریم:.....
۲۰۶	۲- ادله نگاه مجاز و غیر مجاز روایات:.....
۲۰۸	۳- ادله نگاه مجاز و غیر مجاز قاعده اضطرار:.....
۲۰۹	۱.....
۲۱۴	۱۳- ۲- نگاه مجاز نگاه به محارم: (این قسمت حذف شد جهت اطلاع به مقاله نگاه مجاز این حقیر مراجعه نمایید)..... ۲۱۴
۲۱۴	۱۴- ۲- نگاه در ضرورت:.....
۲۱۴	۴- بعضی سوالات مطرح فراوی کارکنان انتظامی:.....
۲۱۵	۵- تطبیق موضوع نگاه با وظایف انتظامی.....
۲۱۷	♦ مبحث هفتم: مبارزه با مواد مخدر.....
۲۱۷	معنای لغوی و اصطلاحی اعتیاد.....
۲۱۷	اعتیاد:.....
۲۱۷	معتاد:.....
۲۱۸	گفتار اول:.....
۲۱۸	۱- وظایف ناجا در زمینه مواد مخدر.....
۲۱۸	مبانی شرعی انهدام مواد مکشوفه:.....
۲۱۸	۱- آیات قرآن کریم :.....
۲۲۳	۲- سیره معصومین :.....
۲۲۴	۳- قاعده لاضرر:.....
۲۲۶	گفتار دوم:.....
۲۲۶	مبانی شرعی مصادره اموال:.....
۲۲۶	۱- آیات شریفه:.....
۲۳۰	۲- سیره معصومین.....
۲۳۲	۳- قاعده سلطنت.....
۲۳۳	۴- حکم عقل به عنوان دلیل دیگر.....
۲۳۴	۵- اجماع.....
۲۳۶	گفتار سوم: ۱- اقوال فقهاء و محققین.....

۲۳۶.....	۱-۱-امام خمینی ره.....
۲۳۷.....	۱-۳-سید موسوی.....
۲۳۷.....	۱-۴-آیت ا... شاهرودی.....
۲۳۸.....	۱-۵-زنجانی عمید.....
۲۳۸.....	۱-۶-آیت ا...الخوئی.....
۲۳۸.....	۲-توقیف و مصادره اموال مکتسبه از طریق مواد مخدر.....
۲۳۹.....	گفتار چهارم:.....
۲۳۹.....	۱-مبانی منع از معامله صوری با قاچاقچیان:.....
۲۴۰.....	۱-۱-آیات قرآن کریم در رد معامله صوری:.....
۲۴۳.....	۱-۲-سیره (روایات):.....
۲۴۴.....	۱-۳-اجماع:.....
۲۴۴.....	۱-۴-عقل:.....
۲۴۴.....	۱-۵-اقوال فقها.....
۲۵۲.....	♦ مبحث هشتم: قاچاق کالا.....
۲۵۲.....	تعریف قاچاق:.....
۲۵۲.....	مبانی فقهی مبارزه با قاچاق.....
۲۵۳.....	۱-قاعده لاضرر.....
۲۵۳.....	۲-قاعده اختلال نظام اقتصادی مسلمین.....
۲۵۴.....	۳-حکم حکومتی.....
۲۵۴.....	تذکر: حکم وظیفه مأمور انتظامی در مبارزه با قاچاق:.....
۲۵۵.....	♦ مبحث نهم: مرزبانی و ملحقات آن.....
۲۵۵.....	مرزبانی در لغت:.....
۲۵۵.....	گفتار اول مبانی فقهی مرزبانی:.....
۲۵۵.....	۱-آیات قرآن.....
۲۵۷.....	۲-مرزبانی در روایات:.....
۲۵۸.....	۳-نظر فقهاء در خصوص مرزبانی.....
۲۶۰.....	حفظ مواضع و مناطق استحقاقی شهری.....
۲۶۲.....	مبحث دهم: وظایف سیاسی.....

۲۶۲	گفتار اول: بصیرت و بینش سیاسی
۲۶۲	تعریف بصیرت و بینش سیاسی:
۲۶۳	مبانی دینی لزوم برخورداری از بصیرت و بینش سیاسی:
۲۶۳	الف: آیات
۲۶۳	ب: روایات
۲۶۶	گفتار دوم: عضویت یا وابستگی به احزاب و گروههای سیاسی
۲۶۶	ضرورت پرهیز از عضویت یا وابستگی
۲۶۶	ب- فرامین فرماندهی معظم کل قوا
۲۶۷	فلسفه منع از عضویت یا وابستگی حزبی برای نیروهای مسلح
۲۶۸	استدلال فقهی:
۲۶۹	♦ مبحث یازدهم: وظایف اداری و نظامی
۲۶۹	گفتار اول:
۲۶۹	اطاعت از دستورات مقام مافوق و سرپیچی نکردن از آن
۲۶۹	مبانی فقهی اطاعت از دستورات مافوق:
۲۶۹	۱- آیات:
۲۷۳	۲- روایات:
۲۷۵	گفتار دوم: احترامات نظامی
۲۷۶	مبانی فقهی رعایت احترامات نظامی:
۲۷۸	گفتار سوم: وظایف حفاظتی
۲۷۸	مبانی حفظ اسرار و اسناد (رازداری سازمانی):
۲۷۸	الف- آیات:
۲۸۰	ب- روایات:
۲۸۱	ج- نظر فقها:
۲۸۱	د- استدلال فقهی:
۲۸۳	فصل پنجم
۲۸۳	نتیجه گیری
۲۹۷	منابع

ثنا و ستایش نامحدود، مخصوص ذات اقدس خدایی است که تجلی اعظم او آدلّ دلیل بر وجود یکتای اوست. درود و تحیت بر خاتم انبیاء مشکات استضاءه اولیاء و قبله کلّ ماسوی، محمد مصطفی (ص) و بر آل پاک او که وسایط فیض خداوند فیاض و مظاهر اسمای حسناوی اویند، به ویژه بر خاتم اوصیاء حضرت بقیةالله (عج). اگرچه همه موجودات کتاب الهی هستند، اما انسان کامل وجود حضرت ختمی (ص) یک کتابی است، که جامع همه کتاب‌هاست، بزرگترین، منظم‌ترین، شریف‌ترین و لطیف‌ترین مرآت که حقیقت‌نما است. جان پاک انسان به عصمت رسیده است، اکنون این کتاب را به روح متعالی و مقدس رسول خدا (ص) که در کاینات، در کلمات وجودی، در نظام کیانی و در عالم امکان فرد است، همان وجود نازنینی که به جهت جامعیت و خاتمیت، سالار و پیشوای مطلق است نه مقید و مخصوص یک قوم، و ائمه‌ی اطهار و اولاد طاهرینشان بویژه خمینی (ره) کبیر که در عصر حاضر زمینه‌ی پویایی فقه را، تدین و دینمداری را به بشریت حاضر ارزانی داد، تقدیم و ثوابش را به روح مطهر او و شهداء تقدیم می‌دارم.

تشکر از...

سپاس بی قیاس خداوندی را سزااست، که توفیق گام نهادن در شاهراه سعادت و هدایت؛ یعنی پیمودن راه انبیاء و اولیائش را در دنیای پر خطر با بذل پدری و مادری دلسوز، مؤمن و هدایتگر و از طرفی معلمینی درد آشنا و اساتیدی خدا محور نصیبمان گردانیده تا بذر هدایت و ایمان را در قلب و جانمان کاشته و علم مفید اهل البیت را چراغ راهنما در ظلمتکده عالم ماده قرار داد. در این جا بر خود لازم می دانم، از پدر و مادرم، معلمین دوران تحصیل ابتدایی، راهنمایی، متوسطه، اساتید حوزویم و اساتید دوران تحصیل دانشگاهم و همچنین خانواده ام، که همواره مشوق و همراهم بوده اند، صمیمانه تشکر و قدر دانی نمایم.

پیشگفتار

فقه برنامه زندگی انسان هاست، که روابط افراد را با خداوند متعال، با خود و نیز با دیگران تنظیم، و چهار چوبه رفتار انسان را به گونه ای سامان می دهد، که آدمی بتواند در سایه آن بهترین بهره را از حیات خود بنماید. این میراث گرانبها، که در کتاب نورانی قرآن مجید و سیره معصومین (ع) به ودیعت گذاشته شده نیازمند استخراج و کنکاش است تا انسانها بتوانند نیازهای خود را از این دریای بیکران استخراج و گوهرهای ناب و ارزشمند را صید نمایند تا مسیر زندگی و هدایت را در سایه آن بیابند.

از همان صدر اسلام تاکنون این مهم برای مسلمانان و عالمان اسلامی همیشه مطمح نظر بوده و با دقت نظرهای عمیق و همه جانبه مساعی و تلاش های خود را بکار گرفته اند، که اینک ما از خوان پر برکتی که حاصل تلاش آن بزرگواران بوده است، بهره مند می شویم.

باری پژوهش و تحقیق در زوایای مختلف ابواب فقه یکی از ضرورت های همیشگی و امروزی است، که شاید بتوان اذعان کرد، که در دوران کنونی، آن دو چندان شده است.

نوشته پیش روی در واقع کوششی برای تحقق هدف ذکر شده، که به تحقیق و پژوهش در یکی از شاخه های فقه پرداخته و موضوع انتظامی را در ابعاد مختلف مورد بررسی قرار داده است، که می توان گفت در نوع خود کم نظیر می باشد.

به یقین این نوشته می تواند، برای همه مردم عزیز به ویژه رده های مختلف انتظامی و نیز بخش های قضایی مرتبط با این نیروها بسیار کاربرد داشته و در بسیاری از موارد راهگشا باشد.

امید است توفیق الهی رفیقمان گردد تا دیگر موضوعات مورد نیاز جامعه را پژوهش نموده نتایج به علاقه مندان ارائه گردد، انشاءالله.